

Verksamhetsberättelse

2023

Kostnader och organisation

Svenska Djurbönders Smittskyddskontroll (SDS) är en frivillig importkontroll som bildades vid Sveriges EU-inträde. SDS finansieras gemensamt av Gård & Djurhälsan AB (G&D) och LRF och utgörs av en veterinärtjänst, vilken sedan 1 april 2019 innehas av Anne Mörner, Ansvarig Veterinär SDS.

**Gård &
Djurhälsan**

Arbetsgången i SDS

SDS bevakar sjukdomssituationen i omvärlden och deltar vid möten med myndigheter, expertinstanser och näringen för att försvara intressefrågor som kan påverka Sveriges sjukdomsläge. Utifrån detta tas i samråd med Statens Veterinärmedicinska Anstalt (SVA) och annan expertis fram rekommendationer som kompletterar Jordbruksverkets obligatoriska krav då lantbruksdjur och genetiskt material från dessa tas in till Sverige. Att rekommendationerna uppfylls är en förutsättning för att slakta djur på de svenska slakterier som är samlade i Svenska Köttföretagen. Medlemsföretag i LRF mjölk ska enligt sitt branschavtal följa SDS regler. Även anslutning till flera nationella hälsokontroll- och smittskyddsprogram innebär att SDS regelverk måste följas.

SDS tar inte ställning för eller emot import utan handlägger förfrågningar utifrån att dessa skall kunna genomföras med största möjliga säkerhet, även om ingen import kan bedömas som riskfri. SDS förespråkar dock generellt import av sperma eller embryon före import av livdjur eftersom smittriskerna med import av levande djur är betydligt större. SDS bedriver en uppsökande verksamhet där samtliga som registrerar sig hos Jordbruksverket för införsel av lantbruksdjur och genetiskt material från dessa kontaktas och får information och rådgivning avseende aktuellt regelverk. SDS följer även upp genomförda förflyttningar/importer genom att bevaka EU:s elektroniska rapporteringssystem för spårning och övervakning av bland annat djurförflyttningar TRACES (Trade Control and Expert System).

SDS Styrgrupp hanterar främst frågor om import- och förflyttningsregler. I styrgruppen ingick under 2023 förutom veterinär Anne Mörner SDS, veterinär Andrea Holmström från Växa Sverige och veterinär Ebba Schwan från G&D, som under året ersattes med veterinär Anita Jonasson G&D/LRF. Styrgruppen håller kontinuerlig kontakt och diskuterar aktuella smittskyddsfrågor och eventuella ändringar i SDS regelverk.

Smittskyddsnämnden, rådgivande för SDS, sammanträdde vid två ordinarie möten under året.

Smittskyddsnämndens sammansättning 2023:

- Ordförande Claes Arnesson, LRF
- Catarina Bengtsson, Växa Sverige
- Hans Agné, Svenska Köttföretagen
- Anita Jonasson, LRF
- Andrea Holmström, Växa Sverige
- Ebba Schwan, G&D, ersattes under året med Theres Strand G&D
- Ulf Eklund, Svenska Fåravelsförbundet
- Bengt Persson, Sveriges Nötköttsproducenter
- Jeanette Elander, Sveriges Grisföretagare ersattes under året med Johan Eriksson, Sveriges Grisföretagare
- Anne Mörner, SDS

Förflyttning/importstatistik

Enligt den nya europeiska djurhälsoförordningen från 2021 ska begreppet förflyttning användas när djur och genetiskt material flyttas mellan EU:s medlemsstater (MS). Begreppet import används vid flytt från ett tredje land. Under 2023 har inga importörer av lantbruksdjur eller kameldjur gjorts. Begreppet införsel används för både förflyttningar och importörer.

Nedan följer en kort sammanfattning i text, diagram och tabeller över förflyttningar av levande djur och svinsperma 2023.

Effekter av nya nationella regler

De nationella reglerna för kontroll av salmonella och paratuberkulos hos nötkreatur och salmonella och PRRS hos gris som nu gäller i Sverige har fördyrat en införsel, vilket troligen haft en dämpande effekt på intresset att föra in djur.

Införslar 2023

Nötkreatur, 2 st (se diagram 1) i tre införslar

Två nötkreatur förflyttades av en privat aktör till Sverige från Tyskland under 2023 och godkändes av SDS. Införseln av tjurar av Viking Genetics har upphört.

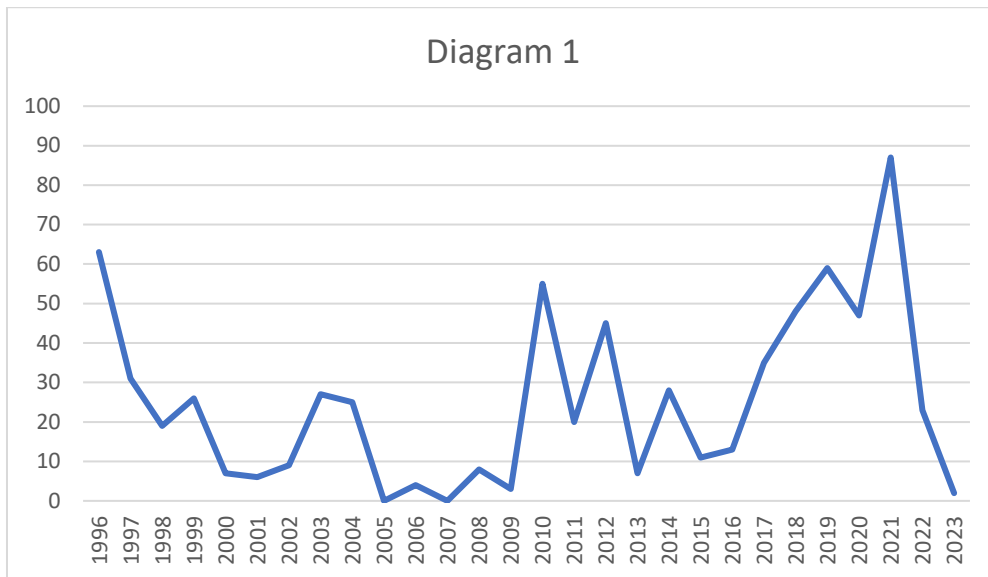

Diagram 1. Totalt 2 nötkreatur förflyttades till Sverige under 2023

Får, 70 st, get 3 st (se diagram 2) i 5 införslar

Samtliga införda får kom från Finland. En införsel av får av rasen Oxford Down godkändes av SDS. De två övriga godkändes inte av SDS. Tre getter fördes in i en införsel från Nederländerna, denna införsel godkändes inte av SDS.

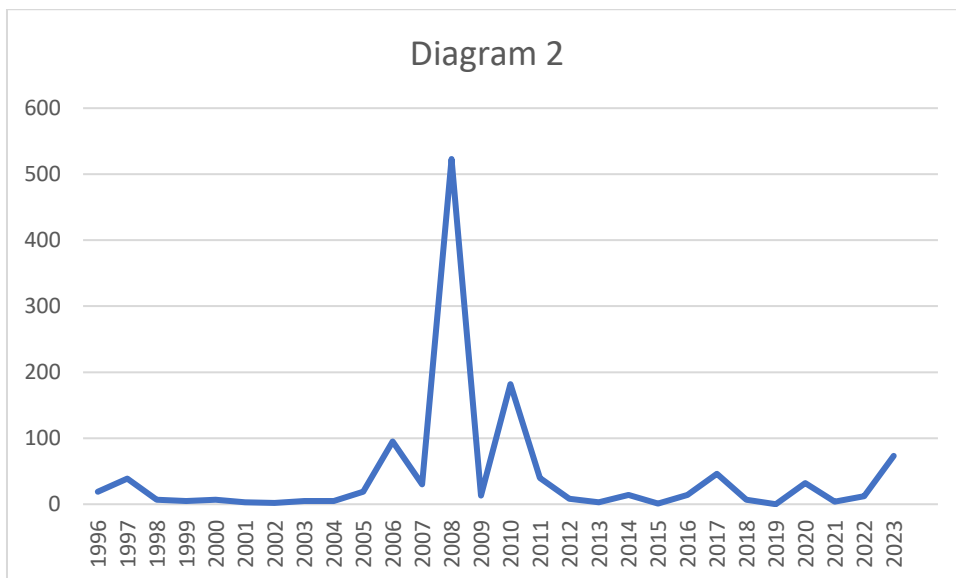

Diagram 2. Under 2023 förflyttades 73 får och getter till Sverige

Grisar, 306 st (se diagram 3) i 26 införslar

148 avelsgaltar har införts från Norge av Svenska Köttföretagen och har uppfyllt SDS krav.

Ett större antal grisar av minigrisar har införts för användning i vetenskapligt syfte. Dessa djur är barriäruppfödda och används på ett sätt som gör att de inte omfattas av SDS regelverk.

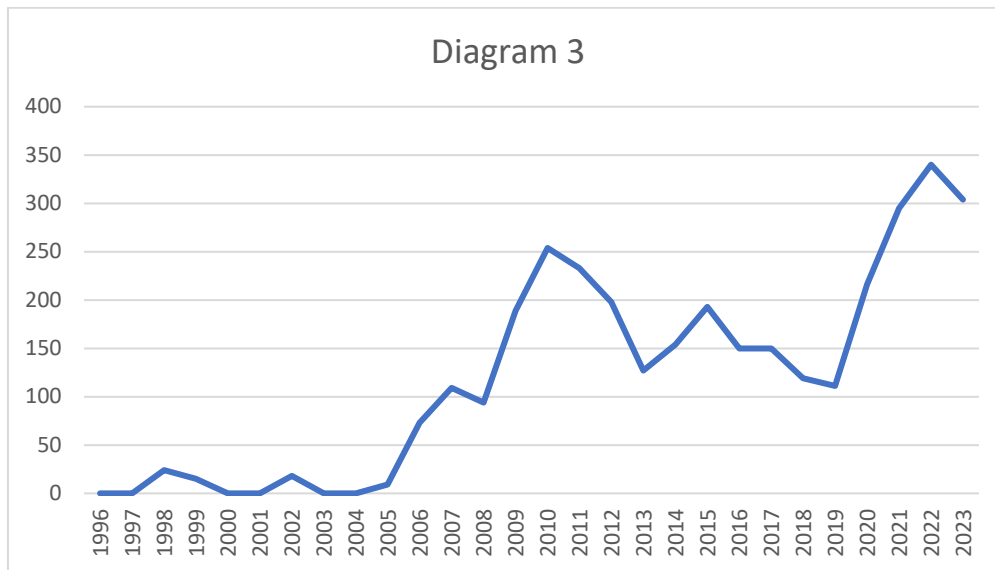

Diagram3. Totalt infördes 306 grisar under 2023

Kameldjur

Kameldjur ingår inte längre i SDS bevakningsområde, men införslar följs i TRACES. Sedan 2021 finns inte längre något registreringskrav inför införsel av kameldjur till Sverige. Alpackaanläggningar som är anslutna till det frivilliga övervakningsprogrammet av bovin tuberkulos har skyldighet att följa SDS krav vid införsel av alpacka till Sverige. Även andra kameldjur kan anslutas till programmet. Inga införslar av kameldjur har registrerats i TRACES 2023.

Frusen svinsperma till Svenska Köttföretagen från Danmark (582 doser)

För dessa sker en noggrann kontroll av både galtar och sperma innan doserna godkänns för att användas i Sverige vilket innebär att sperman måste frysas.

Färsk svinsperma till Svenska Köttföretagen från Norge (21 doser)

De norska galtarna provtas regelbundet enligt uppgjord plan baserad på aktuellt smittläge.

Nötsperma och embryo

SDS har bara krav på trypsintvätt av sperma och kontroll med införarna visar att detta görs.

Aktuella smittskyddsfrågor under 2023

AHL-den nya europeiska djurhälsolagen (Animal Health Law) trädde i kraft 21 april 2021 och innebär en omfattande förändring i lagstiftningen på djurhälsoområdet. Förordningen är en ramlagstiftning, som har ersatt ett stort antal förordningar, direktiv och beslut som tidigare reglerade områdena djurhälsa och smittskydd. Förordningen har som ett syfte att öka möjligheterna till smittspårning. Den nya förordningen innebär att det officiella karantänskrav som tidigare funnits vid införsel nu fallit bort. Detta är olyckligt för ett land som Sverige, som har en hög frihet från sjukdomar som finns i andra EU länder och som man inte längre officiellt kan kontrollera för. De svenska nationella reglerna för kontroll av PRRS, paratuberkulos och salmonella för djurslagen nöt och svin möjliggör dock i de allra flesta fall ett isolerings-förfarande i Sverige, då även av SDS krävda tester kan göras och djuren observeras kliniskt. För förflyttning av får är situationen allvarigare, då, förutom de övriga kontroller som ingår i intyget som utfärdas i ursprungslandet, endast skrapiefrihet samt avsaknad av kliniska symtom på tuberkulos inom 42 dagar före avsändandet krävs. Situationen innebär att SDS nu kräver kontroll av sjukdomar som tidigare ingick i den officiella kontrollen. Även för get har karantänskrav och testning för vissa sjukdomar som tidigare kontrollerades officiellt tagits bort. För getterna gäller dock förstärkta krav vad avser kontroll av

tuberkulos. Varje tänkt förflyttning av får och get hanteras av SDS från "fall till fall" med rådgivning om hur införaren kan skydda sin besättning och övriga svenska djur från smitta. Det är obligatoriskt att följa SDS regelverk för den som är ansluten till maedi-visna programmet för får och CAE programmet för get, vilket ett flertal av dem som seriöst handlar med djur är. SDS har i samarbete med SVA gjort en översyn av de sjukdomar som ska beaktas vid införsel av små idisslare till Sverige från annat land och vid förflyttning av djur mellan besättningar i landet. Denna genomgång har samlats i ett dokument som ligger på SVA:s och SDS hemsidor samt har distribuerats till djurägarorganisationerna.

Under året har en införsel från Tyskland gjorts av två nötkreatur från Tyskland där ingen registrering för införsel gjorts. Införseln uppdagades i TRACES och åtgärder för att uppfylla de svenska reglerna och SDS krav kunde göras först då djuren anlant till slutdestinationen efter transport i Sverige. Införseln godkändes senare av SDS. Information om det svenska nationella regelverket med bl.a. obligatorisk registrering innan förflyttning kan vara svår att hitta, särskilt när införaren inte är svenskspråkig. Under året har Jordbruksverket kompletterat med information på engelska, men det finns fortsatt behov av information till tilltänkta införare om det registreringskrav som gäller i Sverige. Registreringen är en förutsättning för att kunna informera införaren om de svenska nationella reglerna samt SDS' krav och förbereda för isolering och provtagning innan införseln äger rum.

SDS veterinär är ordförande i Näringens epizootigrupp (NEG) som efter kontakt från Jordbruksverket inkallades omedelbart efter att det första utbrottet av afrikansk svinpest (ASF) hos vildsvin i Sverige konstaterats i Fagersta trakten i början av september. NEG har en bred förankring i svensk animalieproduktion och nyckelpersoner kunde tidigt inkluderas i Jordbruksverkets bekämpning. Smittskyddsnämnden har kontinuerligt uppdaterats om läget. I slutet av 2023 kan konstateras att bekämpningsarbetet hitintills varit framgångsrikt, mycket som ett resultat av ett väl fungerande samarbete mellan myndigheter och övriga intressenter.

Fallet med ASF satte ytterligare fokus på vikten av biosäkerhet i svenska tamgrisbesättningar. Bland annat har det frivilliga kontrollprogrammet Smittsäkrad besättning (SSB) gris kompletterats med en modul för skydd mot introduktion av ASF. Det nya tillägget utgår från EU:s lagstiftning på området och motsvarar också kraven från Jordbruksverket. I händelse av att grisgårdar hamnar i ett område med ASF drabbas gårdarna av förbud mot att flytta grisar och därmed också att lämna grisar till slakt om besättningen inte är godkänd enligt SSB Gris ASF-status. SSB ASF är sålunda avgörande för att skydda svensk grisproduktion och säkra den svenska livsmedelsförsörjningen.

SDS har deltagit i ett samråd angående den översyn av Krigsveterinärförordningen som pågår. SDS anförde att en bibehållen kontroll av djurförflyttningar även i kristid är viktig för att förhindra införsel av smittor som allvarligt skulle kunna påverka livsmedelsförsörjning och djurskydd och detta inkluderades i rapporten från samrådet.

Kontakt:

anne.morner@gardochdjurhalsan.se

www.sds-web.se

